

Sisällys

LYHENTEET 8

JOHDANTO 9

Milla Uusitupa, Hannele Forsberg ja Maria Vilkuna

MURRESYNTAKSIN TUTKIMUSTA JA AINEISTOJA MUISTIINPANOISTA SÄHKÖISIIN KORPUKSIIN 22

Hannele Forsberg, Milla Uusitupa ja Maria Vilkuna

- 1 Murresyntaksin varhaishistoriaa 23
- 2 Murteet ja syntaksi 1900-luvun jälkipuoliskolta nykypäiviin 33
- 3 Murreaineistojen keruu ja jatkojalostus 41
- 4 Murteiden ryhmittelyjä ja nimityksiä 71
- 5 Murteen merkintätavat ja niiden yhtenäistäminen 86
- 6 Lopuksi 95

MINÄKÖ JA MÄÄ VAI

Minimaaliset tarkistuskysymykset murrehaastatteluissa 113

Hannele Forsberg

- 1 Kysymysrakenteet ja niiden aiempi tutkimus 115
- 2 Kysymysaineiston kokoaminen murrehaastatteluista 122
- 3 Minimaaliset tarkistuskysymykset korjausaloitteina ja niiden aloittamat välisekvenssit 129
- 4 Minimaalisten tarkistuskysymysten ja niihin annettujen vastausten rakenne 143
- 5 Minimaaliset tarkistuskysymykset rakennetyypeittäin 149
- 6 Lopuksi 188

TULIPAS TOI KAHVI VAHVAA

Tulla-verbin käyttö predikatiivilauseessa ja sen murretausta 200

Mari Siirainen

- 1 Tutkittavat lausetyypit 201
- 2 Katsaus *tulla*-verbillisen predikatiivilauseen tutkimushistoriaan 205
- 3 Predikatiivilause muutosta ilmaisemassa suomen lähisukukielissä 210
- 4 Kahden muutosta ilmaisevan rakenteen jakauma murteissa 212
- 5 *Jauhoista tuli puuroa* – tuloslauseen käyttö substantiivilausekepredikatiivin yhteydessä 216

- 6 Kahden adjektiivipredikatiivillisen muutoskonstruktion jakauma murteissa 219
- 7 Kahden muutoskonstruktion merkitysten eroista 226
- 8 *Tulla*-verbillinen predikatiivilause ja tuloslause nykykielessä 227
- 9 Lopuksi 229

KYLLÄ SE TUO KEKKONEN OLI HYVÄ MIES

Lohkeamia ja niiden variantteja 232

Maria Vilkuna

- 1 Mikä on lohkeama eteenpäin? 235
- 2 Lohkeamien haku, tunnistaminen ja rajaaminen 239
- 3 Lohkeamien alueellinen esiintyvyys: yleiskuva ja länsiaineisto 244
- 4 *Niit on semmosia konneita* ja lohkeamien muut lausetyypit 252
- 5 *Se tuo Kekkonen*: hybridejä ja lähilohkeamia 261
- 6 Pohdintaa: mikä lohkeamapronomini on? 276
- 7 Lopuksi 281

PRONOMINIT HÄN, HE, SE JA NE LOUNAIS- JA KAAKKOISMURTEISSA

Vertailevaa tarkastelua 286

Katri Priiki

- 1 Aineisto 288
- 2 Aiempaa tutkimusta 291
- 3 Pronominien *hän* ja *he* suhteellinen frekvenssi tarkastelluissa murteissa 294
- 4 Referointi ja eläytyminen vaihtelun selittäjinä 299
- 5 Neljä erilaista puhujaa 316
- 6 Lopuksi 330

PERSOONAMUODOT VAIHTELUSSA

Monikon 1. ja 3. persoonan tarkastelua yhdellä ilomantsilaispuhujalla 337

Milla Uusitupa

- 1 Taustaksi 338
- 2 Karjalan ja suomen rajamurrealue 341
- 3 Verbin persoonataivutuksesta karjalan ja suomen murteissa 345
- 4 Tutkimusaineisto ja sen rajaus 349
- 5 Haastattelupuheen M1-lauseet 353
- 6 Haastattelupuheen M3-lauseet 375
- 7 Lopuksi 390

KUN MONIKON KOLMAS PERSOONA LÄHESTYY PASSIIVIA 399

Maria Vilkkuna ja Hannele Forsberg

- 1 R-impersonaaleista ja persoonajärjestelmästä 402
- 2 Impersonaalinen monikon kolmas persoona suomen kielen kuvauksissa 406
- 3 Impersonaalisen tulkinnan jäljillä 412
- 4 M3-impersonaalien alueellinen jakauma 424
- 5 M3-impersonaalien merkitys 434
- 6 Lopuksi 453

MURRETALLENTEET AFFEKTISEN KONSTRUKTION TUTKIMUSAINEISTONA

Avoim yksikön 2. persoona kantaa ottavissa toimintajaksoissa 461

Hannele Forsberg ja Milla Uusitupa

- 1 Yksikön 2. persoonan avoin käyttö ja affektisuus 465
- 2 Murrehaastattelut tutkimusaineistona 472
- 3 *Teäl on nyt niin hyvä* – myönteisen kannanoton perustelevinen 480
- 4 *Kansaneläkkeekkin ne sais vähä nostaa* – toimeentulosta valittaminen 487
- 5 *Eikö mitä* – haastattelijan tietämyksen korjaaminen 493
- 6 *Ne ol onnettomia sen pakkasen kansa* – vihollisen sääliminen 500
- 7 *Isompi se on homma* – oman päätöksen perustelevinen 505
- 8 Päätelmiä 511

Abstract 524

Kirjoittajat 525

Murrehakemisto 526

Asiahakemisto 529

Liite. Suomen murteiden syntaksia koskevia tai
sivuavia opinnäytteitä 1890–2020

<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20251113107630>